

ΤΙ ΔΕΝ ΚΑΝΕΙ Η ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Η Γλωσσολογία ασχολείται με όλα τα θέματα που αφορούν τη γλώσσα είτε ως αυτόνομο φαινόμενο (επιστημονική, «καθαρή» Γλωσσολογία) είτε σε σχέση με άλλους παράγοντες που επιδρούν και επηρεάζουν τη γλώσσα (διεπιστημονική/ διακλαδική Γλωσσολογία). Παρόλα αυτά υπάρχουν κάποια ζητήματα, με τα οποία η Γλωσσολογία δεν ασχολείται, παρότι πολλοί μη ειδικοί πιστεύουν ότι αυτά ακριβώς απασχολούν τους γλωσσολόγους. Θα ήταν λοιπόν χρήσιμο να διευκρινίσουμε κάποια πράγματα σχετικά με το αντικείμενο της Γλωσσολογίας.

1. Η Γλωσσολογία δεν ασχολείται με τη γλωσσογονία. Ερωτήματα όπως πώς δημιουργήθηκε η γλώσσα, ποια είναι η αρχαιότερη γλώσσα του κόσμου, πού μιλήθηκε, δεν είναι τα καίρια θέματα που απασχολούν την επιστήμη της γλώσσας, επειδή δεν μπορούν να υπάρξουν επιστημονικά τεκμηριωμένες απαντήσεις για τα θέματα αυτά.

Παρόλα αυτά έχουν διατυπωθεί αρκετές θεωρίες για την προέλευση της γλώσσας, όχι πάντα από γλωσσολόγους, μια και το ζήτημα αυτό πάντα κινούσε το ενδιαφέρον των ανθρώπων.

Α. Σύμφωνα με την Παλαιά Διαθήκη (Γένεση) ο **Αδάμ έδωσε ονόματα** σε όλα τα ζωντανά πλάσματα του Θεού. Αρχικά όλοι οι άνθρωποι μιλούσαν την ίδια γλώσσα μέχρι τη στιγμή που αποφάσισαν να χτίσουν τον πύργο της Βαβέλ για να φτάσουν τον Θεό. Ως τιμωρία για την τόλμη και την αλαζονεία τους ο Θεός διέσπασε την κοινή τους γλώσσα σε πολλές διαφορετικές για να μην μπορούν πλέον να συνεννοούνται.

Β. Σύμφωνα με μια άλλη άποψη, η γλώσσα δημιουργήθηκε από τη **μίμηση** των φυσικών ήχων. Οι πρωτόγονοι άνθρωποι ονόμασαν τα αντικείμενα του περιβάλλοντος τους ανάλογα με τον ήχο παρήγαγαν. Οι πρώτες λέξεις ήταν επομένως ονοματοποιίες. Υπέρ της άποψης αυτής φαίνεται να συνηγορεί το γεγονός ότι και οι σύγχρονες γλώσσες περιέχουν ονοματοποιίες, π.χ. *μπουμπουνίζει, βουίζει, κούκος, πλατσουρίζω* κ.α.. Ο αριθμός τους όμως είναι πολύ μικρός σε σχέση με το σύνολο των γλωσσικών σημείων μιας γλώσσας, που είναι στην πλειοψηφία τους συμβατικά. Επομένως, ακόμα και αν οι πρώτες λέξεις συνδέονταν με τους φυσικούς ήχους, γρήγορα η ανθρώπινη γλώσσα πέρασε στη συμβατική δήλωση των **σημασιών**.

Γ. Θεωρήθηκε επίσης ότι οι πρώτοι ήχοι της γλώσσας προήλθαν από **συναισθηματικές κραυγές** (χαράς, πόνου, φόβου κ.λπ). Σήμερα, όμως, έχει διαπιστωθεί ότι οι ήχοι που χρησιμοποιούνται για τις κραυγές είναι διαφορετικοί από τους γλωσσικούς ήχους. Ορισμένοι μάλιστα από αυτούς παράγονται κατά την εισπνοή, ενώ οι φθόγγοι στην πλειοψηφία τους σχηματίζονται κατά την εκπνοή.

Δ. Σύμφωνα με μια άλλη αντίληψη, η γλώσσα δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια κάποιας κοπιαστικής εργασίας, η οποία απαιτούσε τη συμμετοχή και τον συντονισμό των κινήσεων μιας ομάδας ανθρώπων (τράβηγμα ενός πεσμένου δέντρου, μεταφορά ενός μεγάλου θηράματος κ.λπ.). Οι πρώτες λέξεις ήταν λοιπόν **παραγγέλματα**. Η άποψη αυτή τονίζει τον κοινωνικό χαρακτήρα της γλώσσας, αλλά παραμένει το ίδιο αναπόδεικτη όπως και οι προηγούμενες.

Ε. Ο Jespersen, τέλος, θεωρητικός και φιλόσοφος της γλώσσας υποστήριξε ότι η γλώσσα ξεκίνησε ως **τραγούδι**, ως έκφραση χαράς και συναισθημάτων αγάπης, καλύπτοντας έτσι

συναισθηματικές και όχι πρακτικές ανάγκες του ανθρώπινου είδους.

2. Η Γλωσσολογία δεν αξιολογεί τις γλώσσες. Δεν τις διακρίνει σε ανώτερες και κατώτερες, «πρωτόγονες» και «πολιτισμένες», γιατί αυτού του είδους οι αξιολογήσεις δεν αφορούν την ίδια τη γλώσσα αλλά το στάδιο πνευματικής και πολιτισμικής ανάπτυξης του λαού που μιλάει μια γλώσσα.

Η παρεξήγηση αυτή στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη διαφορά του λεξιλογικού πλούτου που υπάρχει ανάμεσα στις γλώσσες των πολιτισμικά ανεπτυγμένων λαών και σε εκείνες των μη-ανεπτυγμένων, κυρίως σε ό,τι αφορά στο επιστημονικό και τεχνικό λεξιλόγιο, στη δήλωση φιλοσοφικών εννοιών κ.λπ. Ως προς τον συστηματικό τους χαρακτήρα όμως και την δυνατότητα κάλυψης των επικοινωνιακών αναγκών των ομιλητών τους οι γλώσσες δεν διαφέρουν. Δεν είναι άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο επαρκείς. Διαφέρουν μόνο οι επικοινωνιακές ανάγκες των ομιλητών τους. Έτσι, μια πρωτόγονη φυλή της Αφρικής μπορεί να καλύψει με τη γλώσσα της όλες τις επικοινωνιακές της ανάγκες, οι οποίες διαφέρουν από εκείνες των δυτικών κοινωνιών. Οι ομιλητές της δηλαδή μπορούν να συζητήσουν για οποιοδήποτε θέμα τους απασχολεί. Το γεγονός ότι δεν συζητούν για τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές δεν οφείλεται σε κάποια ανεπάρκεια της γλώσσας τους, αλλά στην απουσία της σύγχρονης τεχνολογίας από τη ζωή τους. Είναι βέβαιο ότι αν οι Η/Υ μπουν στη ζωή τους, θα μπορέσουν να δηλώσουν οτιδήποτε σχετίζεται με αυτούς μέσω της γλώσσας τους.

Άλλωστε και διαχρονικά εξεταζόμενη η γλώσσα δεν δικαιολογεί τέτοιου είδους χαρακτηρισμούς. Όσο πίσω και αν ανατρέξει κανείς στην ιστορία μιας γλώσσας δεν πρόκειται να διαπιστώσει εξέλιξή της από ένα πιο πρωτόγονο σε ένα πιο εξελιγμένο στάδιο. Η αρχαία ελληνική, για παράδειγμα, δεν ήταν λιγότερο ανεπτυγμένη από τη νέα ελληνική! Η εξέλιξη της γλώσσας -ως γραμματικής δομής κυρίως- δεν ανταποκρίνεται στα στάδια της πνευματικής και πολιτισμικής εξέλιξης του ανθρώπου. Για τη γλώσσα δεν υπάρχει «εποχή του λίθου».

3. Η Γλωσσολογία δεν ρυθμίζει τη γλώσσα. Έργο του γλωσσολόγου είναι να περιγράψει τη γλώσσα που χρησιμοποιεί μια γλωσσική κοινότητα σε μια δεδομένη εποχή, χωρίς να επιβάλλει ορισμένους τύπους και να απορρίπτει άλλους που δεν συμφωνούν με τα υποκειμενικά κριτήρια του γραμματικού, αλλά χρησιμοποιούνται από τους ομιλητές.

4. Η Γλωσσολογία στηρίζει την ανάλυση της γλώσσας στον προφορικό λόγο και όχι στον γραπτό. Μέχρι τον προηγούμενο αιώνα η γραπτή μορφή της γλώσσας μονοπωλούσε το ενδιαφέρον των γραμματικών της παραδοσιακής γραμματικής, οι οποίοι μελετούσαν τη γραπτή φιλολογική γλώσσα αδιαφορώντας για την προφορική, καθημερινή της μορφή.